

MEDIABERICHTEN RONDOM ONTHULLING HOLOCAUSTMONUMENT / GEDENKSTEEN / STOLPERSTEINEN 25 JANUARI 2026

Monument, gedenksteen en struikelstenen

Soest ■ Soest onthult zondagmiddag een monument voor de Soester slachtoffers van de Holocaust naast het Verzetsmuseum op het Verzetsplein. Diezelfde middag worden verderop aan de Aagje Dekenlaan een gedenksteen en drie struikelstenen onthuld ter herinnering aan Huize Beatrix, waar in de oorlog joodse kinderen werden opgevangen en die de oorlog lang niet allemaal hebben overleefd.

Zondag is de Nationale Holocaust Herdenking en die herdenking gaat in Soest niet stil voorbij. 's Middags om half vier wordt op het Verzetsplein het nieuwe Holocaust-monument onthuld, ter nagedachtenis van de lokale slachtoffers van de jodenvervolging en genocide in de Tweede

Wereldoorlog. Op het monument komen 33 namen. Het monument wordt later deze week naast het al bestaande Verzetsmonument geplaatst. Dat had eigenlijk al gebeurd moeten zijn, maar sneeuw en vorst zorgden voor vertraging.

Huize Beatrix

Diezelfde zondagmiddag wordt ook aan de Aagje Dekenlaan stilgestaan bij de Holocaust. Daar wordt zondag om één uur een gedenktegeltje onthuld ter herinnering aan Huize Beatrix en oprichtster Alice Wolf. Ook worden daar drie struikelstenen onthuld. Alice Wolf was een joodse die Duitsland in 1938 was ontvlucht en in Soest een opvangtehuis voor joodse kinderen begon. Zowel

Alice Wolf als veel van de kinderen zijn door de nazi's vermoord in concentratiekampen.

De Historische Vereniging Soest Soesterberg heeft op haar website een verhaal over Huize Beatrix en Alice Wolf.

Huize Beatrix stond in oorlogstijd aan de Hartmanlaan. Het pand is gesloopt en bestaat dus niet meer. Het deel van de Hartmanlaan waar Huize Beatrix stond is in 1955 door de gemeente Soest omgedoopt tot Aagje Dekenlaan. Pas enkele jaren geleden is de precieze locatie van het opvangtehuis bekend. Van veel kinderen die in Huize Beatrix zijn opgevangen is de identiteit tot op de dag van vandaag niet achterhaald.

Gooi en Eemlander 20 januari 2026: vooraankondiging

'Het monument geeft de namen terug'

Ter nagedachtenis aan vermoorde Soester Joden

SOEST Heleen Joosse houdt zich al jarenlang bezig met de geschiedenis van de Jodenvervolging in Soest. Haar boek 'Joden in Soest tijdens de Tweede Wereldoorlog' is een belangrijk vertrekpunt voor het initiatief om te komen tot een monument ter nagedachtenis aan de Joodse inwoners die vanuit Soest zijn weggevoerd en vermoord.

Peter Beijer

„Ik heb onderzoek gedaan naar de mensen die zijn weggevoerd en omgekomen”, vertelt Joosse.

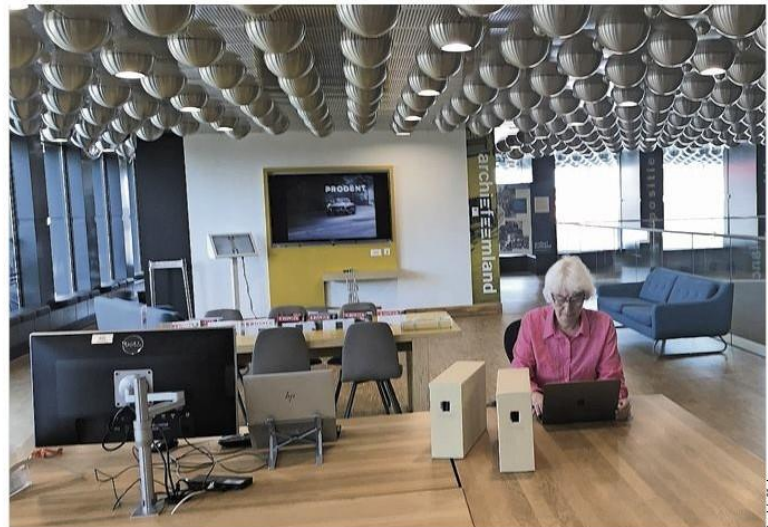
Twee onthullingen

Er zijn zondag 25 januari twee onthullingen. Eerst wordt er een gedenksteen zichtbaar bij Huize Beatrix aan de Aagje Dekenlaan, ter hoogte van nummer 32. Daar is een plechtige bijeenkomst van 13.00 tot 13.30 uur. Dan is er een bijeenkomst bij het herdenkingsmonument op het Verzetsplein. Daar wordt tussen 15.30 en 16.15 uur het Holocaust-monument onthuld. Dat gebeurt pal naast het herdenkingsmonument waar op 4 mei elk jaar de Dodenherdenking plaatsvindt. Er staat daar ook een gedenkzuil voor Soester veteranen die gesneveld zijn in Nederlands-Indië.

„Dat onderzoek was feitelijk snel gedaan: de lijsten liggen in het archief. Joden moesten zich destijds aanmelden en daar zelfs één gulden per persoon voor betalen.”

BLIJVEN HERDENKEN Naast haar onderzoek blijft Joosse actief als spreker. Zo gaf zij onlangs nog een lezing op de Da Costaschool, waar Benjamin Blankenstein tijdens de Tweede Wereldoorlog docent was. Blankenstein bood onderdak aan een Joods gezin, de familie Bernstein. Op 5 juni 1944, de dag voor D-Day, werd hij verraden. Midden uit zijn klas werd hij door de SD weggehaald, ook de familie Bernstein werd opgepakt. Via Amersfoort, Vught en Sachsenhausen kwam Blankenstein in Bergen-Belsen terecht, waar hij op 24 februari 1945 overleed. „Op school heb ik verteld over de verschrompingen van de Holocaust”, zegt Joosse. „Het is belangrijk dat we blijven herdenken. Mensen zijn vermoord om wie ze waren, niet om wat ze deden of dachten. Dat heb ik ook tegen de jeugd gezegd: sluit nooit iemand buiten omdat hij jood is, moslim, homo of wat dan ook.”

AFSLUITING Het geplande monument ontroert haar. „Als het er staat, is dat voor mij een afsluiting. De 33 namen die erop komen corresponderen met vreselijke verhalen. Ik heb ze vastgelegd tot het moment van deportatie; wat daarna gebeurde is te pijnlijk om te onderzoeken.” Het monument is belangrijk, benadrukt ze, omdat de slachtoffers geen

■ Voor haar onderzoek bracht Heleen Joosse veel tijd in het archief door.

graf hebben en vaak ook geen directe nakomelingen. „Hun bestaan en geschiedenis is vervaagd. Met dit monument krijgen zij weer een plek in onze herinnering.”

PARALLELEN Joosse ziet ook parallelen met het heden. „Wat mij raakt, is het verband met de vluchtelingen nu. Onderduikers, zoals bij meester

Blankenstein, moesten steeds verder trekken, opgejaagd door dreiging en verraad. Het is niet alleen dat laatste stukje na de kampen, maar ook al die hele periode ervoor, dat speelt.”

OOK QR-CODE De onthulling vindt plaats op 25 januari, de dag van de Nationale Holocaust Herdenking.

Op diezelfde dag wordt aan de Aagje Dekenlaan een gedenksteen geplaatst bij de voormalige locatie van Huize Beatrix, waar gevluchte Joodse kinderen werden opgevangen. Met de steen worden oprichtster Alice Wolf en de kinderen herdacht. Drie Stolpersteine en een QR-code maken het verhaal blijvend toegankelijk.

Soester Courant 21 januari 2026 vooraankondiging

AD Amersfoort

■ Soest onthult Holocaustmonument met 32 Joodse namen

▲ Burgemeester Rob Metz en nabestaande Esther Swart hebben samen het monument onthuld. FOTO CASPAR HUIJDEMAN

‘Eindelijk plek voor overgrootvader’

Het doek gaat eraf en daardoor komen 32 namen tevoorschijn van in Soest geregistreerde Joden die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn vermoord. Ze staan op het gistermiddag onthulde Holocaustmonument op het Verzetsplein.

Bas van den Brink
Soest

Het Verzetsplein had al een monument voor de slachtoffers uit Soest die zijn omgekomen in Nederlands-Indië, en een groot verzetsmonument, maar heeft nu ook een Holocaustmonument. Onder het toezien van nabestaanden van de Joden die er worden herdacht, onthult burgemeester Rob Metz samen met nabestaande Esther Swart het monument.

Ondanks de kou verzamelen zich, op de dag van de nationale Holocaustherdenking, ruim honderd mensen bij de onthulling, gehuld in dikke winterjassen en handschoenen.

Op het monument, gemaakt

door Marcel van Zijp, staan de 32 namen van Joden die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Soest stonden ingeschreven. „In 1942 deelde de burgemeester die namen met de Duitsers”, legt René van Hal van de lokale historische vereniging uit.

„De verhalen achter al die namen zijn onderzocht en gecontroleerd. Het is heel mooi dat er nu een plek in Soest is waar we hen kunnen herdenken.”

Mozes Swart

Eén van de 32 namen op het monument is die van Mozes Swart, een in 1912 geboren Amsterdammer. Daar trouwde hij en kreeg hij twee kinderen. In april 1940 verhuisde hij om onbekende redenen met zijn vrouw naar de Hartmanlaan 96 in Soest. Twee jaar later werden Joodse mannen uit de regio Amersfoort opgeroepen voor tewerkstelling. Ook Mozes Swart meldde zich en werd naar het Joodse werkkamp Het Wijde Gat bij Staphorst gestuurd.

Begin oktober werden daar alle kampbewoners overgebracht naar Westerbork en kort daarna gedeporteerd naar vernietigingskam-

pen. Op 16 oktober werd Mozes afgevoerd naar Auschwitz, waar hij op 19 oktober werd vermoord.

Deze zondag is zijn achterklein-kind Esther Swart aanwezig bij de onthulling van het monument. „Na ruim tachtig jaar is er eindelijk een plek in Soest waar we onze overgrootvader en alle andere Joodse mensen die zijn omgekomen, kunnen herdenken”, zegt ze. „Volkomen onschuldige mensen die werden vermoord door de nazi’s. Een monument dat vandaag de dag actueel is dan ooit, in een wereld vol haat, discriminatie, racisme en intolerantie.”

Voordat het moment daar is en het doek van het monument wordt getrokken, spreekt de burgemeester zijn medeleven uit. „Dit monument is een eerbetoen aan de lo-

kale Holocaustslachtoffers. We mogen hen nooit vergeten”, zegt Metz. „Daarnaast is het een *reality-check* voor ons allemaal. Wat er toen is gebeurd, is zo gruwelijk dat we er samen alles aan moeten doen om te voorkomen dat de geschiedenis zich herhaalt.”

Pilaar

Na de woorden van Esther Swart en de burgemeester trekken ze samen aan het witte doek en maken ze zo de nieuwe plek van herdenking zichtbaar: een zwarte pilaar met daarop de 32 namen en de woorden ‘ter herinnering aan’.

Het monument is er mede dankzij de zoektocht van Heleen Joosse. Zij verzamelde en onderzocht de verhalen van alle geregistreerde personen. „Dat was soms best zwaar, zeker die van de nog jonge kinderen die er ook bij zitten”, zegt ze. „In een jaar tijd heb ik door archiefbezoeken en onderzoek online alle verhalen bij elkaar gebracht.”

Bij het monument is ruimte om steentjes te leggen. „Dat is in het jodendom hetzelfde als het leggen van bloemen”, zegt Joosse. „Het is erg mooi dat dit nu kan in Soest.”

Alles aan doen om te voorkomen dat de geschiedenis zich herhaalt

– Rob Metz

Dankzij het vasthoudende speurwerk van Roeli Witbraad wordt de geschiedenis van de Joodse vluchtelingenkinderen in Huize Beatrix nu zichtbaar

Eindelijk een gedenksteen

→ REGIO 8-9

FOTO STUDIO KASTERMANS/DANIELLE VAN COEVORDEN

Gooi en Eemlander 26 januari 2026

Hoe kan de herinnering levend blijven?

Sophie Meijer

Baarn ■ Ook dit jaar herdenken verschillende gemeenten in de regio de Holocaust. In onder meer Baarn, Soest en Gooise Meren staan inwoners stil bij de slachtoffers van de Jodenvervolgving en bij de vraag hoe de herinnering levend kan blijven.

In Baarn werd zondagmiddag herdacht bij het Joods monument op het Stationsplein. Tijdens de bijeenkomst stonden twee verhalen centraal waarin een pop symbool is voor verlies en troost. Daarnaast spraken burgemeester Mark Röell en kinder-

burgemeester Julius van Bruxvoort en verzorgde sopraan Channa Malkin de muziek met de liederencyclus 'Zwarte Bloemen'. De namen van 45 Baarnse slachtoffers werden voorgelezen en er vond een kranstegging plaats.

Verzetsplein

In Soest werd een Holocaustmonument onthuld naast het oorlogsmonument op het Verzetsplein, ter nagedachtenis aan Soester slachtoffers van de nazi-terreur. Op het monument staan namen van Joodse inwoners die tijdens de Holocaust vermoord zijn.

Op dinsdag 27 januari wordt ook

in Gooise Meren herdacht, in de raadszaal van het gemeentehuis. Dit jaar staat de Naardense familie Reeskamp centraal, die actief was in het verzet en onderduik bood aan twee Joodse kinderen. Nabestaanden van de familie en van de onderduikkinderen vertellen hun verhalen.

Herdenken van de slachtoffers van de Holocaust

Zondagmiddag werd ook in Baarn de Holocaust herdacht. FOTO CASPAR HUIJDEMAN

INTERVIEW Roeli Witbraad deed vijftig jaar onderzoek

Eindelijk een gedenksteen voor Huize Beatrix

Na vijftig jaar onderzoek komt er eindelijk een gedenksteen voor Huize Beatrix in Soest. Het huis bood vlak voor de Tweede Wereldoorlog onderdak aan Joodse vluchtelingenkinderen, van wie er slechts drie de oorlog overleefden. Dankzij het vasthoudende speurwerk van Roeli Witbraad (72) wordt hun geschiedenis nu zichtbaar gemaakt.

Sophie Meijer
sophie.meijer@mediahuis.nl

Soest ■ Toen Roeli Witbraad haar man Klaus in 1974 ontmoette, wist hij nauwelijks iets over zijn eigen verleden. „Hij was als baby uit Duitsland gesmokkeld, had onder een andere naam de oorlog overleefd en was opgegroeid bij adoptieouders. Daar wist hij zelf niets van”, aldus Witbraad. Wat hij ook niet wist: hij was een van de drie overlevenden van een groep jonge kinderen die vlak voor de oorlog verbleven in een Joods kindertehuis in Soest, Huize Beatrix. „Als ik hem niet had ontmoet, was dit verhaal waarschijnlijk nooit ver-
reid.”

Alice Wolf

Het onderzoek begon uit liefde en verantwoordelijkheid. Klaus was niet alleen haar man, maar ook de vader van haar drie dochters. „Mijn kinderen hadden geen familiege-schiedenis”, vertelt Witbraad. „Van zijn kant was er niets, van mijn kant ook bijna niet. We waren in zekere zin familie-loos.”

Witbraad klopte aan bij het Rode Kruis voor meer informatie over Klaus’ biologische ouders. In 1980 ontving ze voor het eerst namen, geboortedata en overlijdensplaat-sen: Auschwitz en Minsk, meer niet. „Dat was alles. Geen context, geen verhaal.” Toch gaf ze niet op. Integendeel: het was het begin van een zoektocht die uiteindelijk vijftig jaar zou duren.

De sleutel tot het verhaal bleek Alice Wolf, de tante van Klaus. Alice was een Duitse Joodse vrouw die eind jaren dertig naar Neder-land vluchtte vanwege de Neuren-berger Rassenwetten die in Duits-land waren ingevoerd. „Ze was onghewijd en zeven maanden zwanger toen ze de grens overstak. In die jaren werden vanuit Duits-land vaker illegale, nachtelijke babytransporten per trein uitge-voerd naar Nederland. Joodse ba-by’s werden daarbij soms verdoofd, zodat ze geen geluid zouden ma-ken tijdens het vervoer. Dat allen-al is nauwelijks te bevatten”, zegt Witbraad. „Ze moest haar hele familie achterlaten.”

Alice kwam terecht in Amster-dam, sprak de taal niet en had geen werk. Via via belandde ze uiteinde-lijk in Soest en kwam ze in dienst bij het hof op Paleis Soesdijk. De hofdame van Wilhelmina en Julia-

Roeli Witbraad verzamelde in vijftig jaar een hele hoop documenten en foto’s. na trok zich het lot van Alice aan en hielp haar aan woonruimte. Zo ontstond in 1938 een opvang voor Joodse onghewijde moeders en jonge kinderen, eerst aan de Braamweg en later aan de Hart-manlaan (nu de Aagje Dekenlaan), waar Alice Huize Beatrix stichtte.

Weggekeken
De naam werd niet toevallig geko-zen: Prinses Beatrix was in datzelf-de jaar geboren. „Het tehuis kreeg zelfs een kindervagen cadeau die oorspronkelijk voor de prinses bedoeld was. Dat was een mooi gebaar, maar bracht ook iets wrangs met zich mee. Er was blijk-baar zichtharheid en bekendheid voor de situatie, en toch werd later weggekeken”, aldus Witbraad.

Het fragiele bestaan dat Alice had opgebouwd viel in februari 1940 uiteen. Het koningshuis trof voorbereidingen om naar het bui-tenland te vluchten, waardoor Alice haar baan verloor en daarmee met Herbert en Antje via Wester-

FOTO STUDIO KASTERMANS/DANIELLE VAN COEVORDEN

Inmiddels heeft Roeli Witbraad drie dikke mappen vol documenten, foto’s en brieven.

FOTO OORLOGSBRONNEN.NL

Alice Wolf (1) met Herbert Wolf (4) en Antje (5).
zijn eigen geschiedenis, althans, wat daar op dat moment van be-kend was.

Zonder antwoorden
De oudere zus van Alice, Thea Levinsohn Wolf, overleefde de oorlog in Egypte en probeerde kwam hij toevalligervijs achter

later, vanuit Israël en Duitsland, jarenlang tevergeefs te achterhalen wat er met de kinderen en hun moeders van Huize Beatrix was gebeurd. Zonder archieven, zonder antwoorden bleef ook zij in het duister tasten.

Toevalligheden
Klaus deelde wat hij wist later met Roeli Witbraad, voor wie decennia-lang speurwerk volgde. „Ik dook in archieven in binnen- en buiten-land, correspondeerde met ge-meenten, musca en overlevenden. In 1996 kwam een doorbraak: via een televisieprogramma over het getto van Minsk, waar de moedern van Klaus in 1942 vernist was geraakt, belandde ik via een keten van toevalligheden bij drie tantes van Klaus in Duitsland, Brazilië en Israël. Zij wisten wel van hun ver-moorde familie, maar niet dat Klaus het had overleefd. Dertig jaar lang dacht iedereen dat hij dood was”, zegt Witbraad.

Vooraf tante Thea bleek een onschatbare bron. Brieven, foto’s, verhalen: voor het eerst kreeg het maar ze luisterde en opende haar verleden gezichten. Tegelijk bleef

veel onduidelijk. Van de kinderen uit Huize Beatrix zijn er twee zeker vermoord, een aantal an-oniem gebleven en slechts drie over-levend, onder wie Klaus. Omdat kinderen uit opvanghuizen vaak werden geadopteerd en een andere achternaam kregen, is het moeilijk gebleken om hen te traceren. Tot op de dag van vandaag blijft veel onzeker.

In 2024 volgde een laatste, emo-tionele ontdekking. Tijdens het sloot Witbraad opnieuw te zoeken naar het exacte pand van Huize Beatrix. Jarenlang had ze het niet kunnen vinden.

Dankzij het speurwerk van Arien Geers van de gemeente Soest, die zich vastbeet in gemeentelijke en kadastrale archieven, kwam het verrassende bericht: wat ooit Hart-manlaan 33 was, bleek na een om-nummering in 1955 Aagje Deker-laan 32 te zijn geworden. „Ik stond daar met mijn camera, en toen kwam de bewoonster naar buiten. Ze wist niets van de geschiedenis, maar ze luisterde en opende haar deur.”

„Joodse baby’s werden tijdens het transport soms verdoofd, zodat ze geen geluid zouden maken. Dat alleen al is nauwelijks te bevatten

Later keerde Witbraad met haar dochters terug. „We werden erg warm ontvangen. Sindsdien voelt het bijna als familie.”

Erkenning

Dat er nu een gedenksteen komt bij het toenmalige Huize Beatrix voel voor Witbraad als erkenning, maar ook als correctie. De gemeen-te Soest weigerde de steen in eerste instantie, omdat Huize Beatrix drie maanden vóór het uitbreken van de oorlog in Nederland was opgeheven. „Alsof het er daardoor niet toe deed”, zegt een geëmotio-neerde Witbraad. „Alsof die kinde-ren en Alice geen deel zijn van de oorlogsgeschiedenis.”

Voor de familie betekent de gedenksteen aan de Aagje Deken-laan dinnelijk iets tastbaars. Voor haar dochters, vrijwel de enige nabestaanden van een familie van zo’n zestig mensen, is het een vorm van thuiskomen. Ook worden struikelstenen geplaatst voor Alice, Herbert en Antje. „Dit verhaal mocht niet verdwijnen”, zegt Wit-braad. „En nu staat het er voor altijd.”

'Monument is spiegel voor nu'

Ter nagedachtenis aan 32 Joodse Soesters

SOEST Het Holocaustmonument voor de 32 Joodse inwoners die tijdens de Tweede Wereldoorlog werden gedeporteerd en vermoord werd zondagmiddag onthuld. Het monument is ontworpen door kunstenaar Marcel van Zijp. Nico Huizing, Petra Katsenberg, Heleen Joosse, Cees Vos en René van Hal vormden het uitvoerend comité.

Peter Beijer

Nico Huizing opent de door circa honderd mensen bezochte bijeenkomst, „Vandaag herdenken we op deze plek de Holocaust. Dat zullen we in de toekomst blijven doen, op de laatste zondag van januari.” Huizing plaatst de herdenking in historisch perspectief en verwijst naar 30 januari 1933, de dag waarop Hitler aan de macht kwam. „Die macht ontwikkelde zich tot een wereldoorlog en maakte de weg vrij om iedereen die niet voldeed aan de nazi-idealen uit de weg te ruimen. De nazi's wilden het Joodse volk vernietigen. Nooit eerder en ook niet later is er sprake geweest van zo'n omvangrijke, systematische en industrieel georganiseerde massavernietiging van een volk. Ook Soest ontkwam niet aan deze terreur.” Burgemeester Rob Metz: „Wij onthullen vandaag een monument voor onze Joodse plaatsgenoten die tijdens de Holocaust door de nazi's werden vermoord. Daarmee krijgen de lokale Holocaustslachtoffers eindelijk een zichtbare, eigen plek in het hart van onze gemeente.” Uit onderzoek van Heleen Joosse kwamen 32 namen naar voren. Metz: „Gewone mensen zoals u en ik. Mensen die hier woonden, werkten en liefhadden. Die hoopten op een vrij Nederland, maar wier dromen nooit in vervulling gingen.”

VREEMDELINGENHAAT Volgens burgemeester Metz is het monument ook een spiegel voor nu. „Het is een eerbetoon, maar ook een reality check voor ons allemaal. We weten waar propaganda, polarisatie en vreemdelingenhaat toe kunnen leiden. De wereldproblemen lossen

■ Het Holocaustmonument op het Verzetsplein, met de namen van 32 Joodse slachtoffers.

we hier niet op, maar we kunnen wel kijken naar onze eigen gemeenschap. Heb oog voor een ander. We hoeven het niet altijd eens te zijn, maar wees niet onverschillig.” Herdenken en vieren horen volgens Metz bij elkaar. „Onze vrijheid is niet vanzelfsprekend. Ze heeft vele

mensenlevens gekost, zoals de levens van de mensen op dit monument. We zijn het aan hen verplicht onze vrijheid te koesteren.”

SPOEDIG WEERZIEN Esther Swart, achterkleindochter van Mozes Swart vertelt indrukwekkend over

haar overgrootvader en haar oudtante. „Mozes werd op 19 oktober 1942 vermoord in Auschwitz. Hij was 57 jaar oud. Ook zijn dochter Willy werd slachtoffer. Haar laatste woorden leven voort op een briefkaart uit augustus 1943 waarop onder meer geschreven staat: Ik hoop op een spoedig weerzien. De reis naar het onbekende neemt straks zijn aanvang.” De 26-jarige Willy werd vermoord in Auschwitz.

Leerlingen van de 2e Van der Hucht onthullen het monument, een zuil met de namen van de 32. Chazzan (voorzanger) Petra Katzenstein zingt een gedachtenis en rabbijn Albert Ringer doet een gebed. De 32 namen worden genoemd en na een minuut stilte leggen de aanwezigen, volgens Joods gebruik, steentjes bij het monument.

Eerder die middag worden in de Aagje Dekenlaan een gedenksteen en drie Stolpersteine onthuld, ter nagedachtenis aan Alice en Herbert Wolf en Antje Rosemarie Gudrun Helmberg die uit Duitsland naar Soest vluchtten, maar in 1942 alsnog naar Auschwitz werden gedeporteerd en daar vermoord.

■ De gedenksteen en drie Stolpersteine in de Aagje Dekenlaan.

Soester Courant 28 januari 2026

Gedenksteen/stolpersteinen:

<https://www.flickr.com/photos/jaapvandenbroek/albums/72177720331672978/>

Holocaustmonument:

<https://www.flickr.com/photos/jaapvandenbroek/albums/72177720331658166/with/55060780896>